

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 73 87
Telefax 070 - 3 18 79 51

Aan:
Zie verzendlijst

Uw brief

Uw kenmerk

Ons nummer
MSG6000 777

Datum
03 juni 1996

Onderwerp: Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 35/96)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst,

b.a.
mr J.C.F. Knapp
Brigade-generaal

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 318 8004

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

VERZENDLIJST behorende bij brief MID nr. DISG6000 777 d.d. 3 juni 1996

AAN:

Ministerie van Algemene Zaken
t.a.v. Coördinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. Dhr. [REDACTED]

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv DGPZ

NL-HPMV NAVO-Brussel

IMS/INT DIV, t.a.v. kol [REDACTED], d.t.v. HPMV

INTERN:

HMID
HACIV t.a.v. BCI
HAI
HBMA
IFOR-cel
Archief

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 318 8004

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGDIENST/CO
Afdeling Inlichtingen

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

35/96

(Afgesloten 041200A JUN 1996)

Conclusie/voorzicht

De Servische president Milosevic probeert in te spelen op de internationale pogingen om zijn Bosnisch-Servische ambtgenoot Karadzic te doen arresteren. Het vertrek van Karadzic zou echter leiden tot massale protesten van de Bosnisch-Servische bevolking en mogelijk tot geweld van die kant jegens IFOR en ECMM. Bovendien zou de vervanging van Karadzic naar verwachting niet leiden tot een ingrijpende koerswijziging van de Bosnisch-Servische politieke top.

De Bosnische Moslims vrezen nog steeds dat verkiezingen onder de huidige omstandigheden de resultaten van "etnische zuiveringen" zullen legitimeren. Zij lijken om die reden aan te sturen op uitstel, dan wel bijstelling van de regels. Daarbij wordt als argument onder meer gebruik gemaakt van het (volgens Dayton verboden) aanblijven van Karadzic en Mladic.

Naar verwachting zullen kort na de formele opheffing van het embargo op zware wapens op 12 juni dergelijke wapens aan de Bosnische Moslims worden geleverd. Dergelijke leveranties zullen niet noodzakelijkerwijs in het kader van "Train & Equip" plaatsvinden.

De Serviërs in oost-Slavonië blijven zich verzetten tegen herstel van het Kroatische gezag over dat gebied. Nieuwe wrijvingen tussen Serviërs en Kroaten kunnen gevolgen hebben voor de positie van UNTAES.

Bosnië-Herzegovina

De premier van de Moslim/Kroatische Federatie (MKF), Muratovic (Moslim) heeft in het parlement van de MKF gesteld dat "de voorwaarden voor vrije en democratische verkiezingen in Bosnië-Herzegovina niet bestaan zo lang oorlogsmisdadigers grote invloed uitoefenen". Muratovic verwees zonder enige twijfel naar de Bosnisch-Servische politieke en militaire leiders, Karadzic en Mladic, die zijn aangeklaagd wegens oorlogsmisdaden. Zijn uitspraak is in overeenstemming met de bepaling van "Dayton" dat dergelijke personen in het na-oorlogse Bosnië-Herzegovina geen openbaar ambt mogen vervullen. De afgelopen weken waren er herhaaldelijk indicaties dat de SDA (waartoe Muratovic behoort)

voorkeur geeft aan uitstel van de verkiezingen, omdat deze, zo lang niet een substantieel aantal ontheemden naar hun oorspronkelijke woonplaatsen is teruggekeerd, de resultaten van "etnische zuiveringen" door Serviërs en Kroaten dreigen te legitimeren. Het aanblijven van Karadzic en Mladic wordt door hem derhalve als additioneel argument gebruikt om uitstel van de verkiezingen te rechtvaardigen.

De uitspraak van Muratovic wijst er ook op dat de SDA de internationale gemeenschap, en met name IFOR, wil aanzetten tot concrete stappen om de arrestatie van Karadzic en Mladic te bewerkstelligen. Zoals reeds eerder gemeld, kan dit IFOR voor een dilemma plaatsen. Indien zij haar huidige opstelling, die niet gericht is op actieve opsporing van Karadzic, voortzet, kan zij de Bosnische Moslims van het vredesproces vervreemden. De arrestatie van Karadzic, die onder de Bosnische Serviërs nog steeds gezien is, zou echter het risico op gewapende confrontaties met de Serviërs vergroten.

Naar verluidt heeft vorige week een bijeenkomst plaatsgevonden tussen de presidenten van Servië en Montenegro, Milosevic en Bulatovic, de vice-presidenten van de RS, Plavsic en Koljevic, en de voorzitter van het Bosnisch-Servisch parlement Krajisnik. Bij die gelegenheid heeft Milosevic onder meer onderstreept dat de verdeeldheid binnen de politieke top van de RS, alsmede de spanningen tussen de RS en Joegoslavië, tot de ondergang van de RS kunnen leiden. Daarom drong hij aan op het bijleggen van de geschillen en het benoemen van een voor alle partijen aanvaardbare leider van de RS. Tegen Bulatovic had hij aangegeven dat die leider Koljevic zou moeten zijn.

Zoals bekend streeft Milosevic reeds lange tijd naar de vervanging van zijn Bosnisch-Servisch ambtgenoot en tegenspeler Karadzic. Daarbij maakt hij onder meer gebruik van de internationale roep om het aftreden van de van oorlogsmisdaden beschuldigde Karadzic. Milosevic blijft echter geconfronteerd met het feit dat de gehele Bosnisch-Servische politieke top de door Karadzic voorgestane politieke lijn ondersteunt. Het is voor Milosevic tot op heden onmogelijk gebleken deze koers te veranderen, dan wel hem welgezinde functionarissen te doen benoemen in de Bosnisch-Servische politieke leiding. Bovenvermeld bericht bevestigt eerdere indicaties dat Milosevic zijn hoop heeft gevestigd op Koljevic, die in het verleden blijkt heeft gegeven van een iets gematigder opstelling dan Karadzic. Koljevic ondersteunt echter in grote lijnen diens politiek; zijn benoeming tot president van de RS zou derhalve naar verwachting geen ingrijpende bijstelling van dit beleid tot gevolg hebben. Bovendien geniet Koljevic onder de Bosnisch-Servische bevolking minder populariteit dan Krajisnik en Plavsic. Overigens wijst het feit dat laatstgenoemde, een medestander van Karadzic, onlangs formeel is belast met de waarneming van een aantal taken van Karadzic, erop dat diens lijn vooralsnog de Bosnisch-Servische politiek zal blijven domineren.

Een leidend (Servisch) functionaris in Foca (ten oosten van Sarajevo, aan de grens met Joegoslavië) heeft onderstreept dat de gehele Bosnisch-Servische bevolking achter Karadzic staat. Hij stelde dat een eventuele uitsluiting van Karadzic het democratische gehalte van de verkiezingen voor de Bosnische Serviërs tot nul zou reduceren en een nieuw bewijs zou zijn voor een anti-Servische opstelling van de NAVO. Hij dreigde dat eventuele pogingen om Karadzic te arresteren zouden leiden tot hernieuwde gijzelname van medewerkers van IFOR en ECMM door de Bosnische Serviërs.

Deze uitspraken maken duidelijk dat Karadzic onder de Bosnisch-Servische bevolking nog steeds veel steun geniet. Vele Bosnische Serviërs zijn zozeer overtuigd dat de NAVO anti-Servisch is, dat de pogingen van de internationale gemeenschap om de positie van Karadzic te ondergraven contra-productief werken en de steun voor diens positie veeleer versterken dan aantasten. Tegen die achtergrond kan niet worden uitgesloten dat de betrekkingen van de internationale gemeenschap (primair IFOR) met de Bosnische Serviërs inderdaad verder zullen verslechteren en dat dezen op een eventuele poging om Karadzic (en legerleider Mladic) te arresteren inderdaad zullen reageren met gijzeling van internationaal personeel.

_____ hebben onlangs een ontmoeting gehad met de burge-meester van Tuzla, Beslagic (Moslim), die tevens voorzitter is van de Unie van Bosnische Sociaal-Democraten (UBSD). Deze gaf aan dat zijn partij mogelijk zal aansturen op uitstel van de verkiezingen (die uiterlijk in september zullen moeten worden gehouden), omdat de terugkeer van vluchtelingen noodzakelijk is voor eerlijke verkiezingen. Beslagic stelde dat niet alleen de Serviërs, maar ook de regerende Moslim-partij SDA de akkoorden van Dayton schenden. In dat verband wees hij op de bezoeken aan kerkhoven in voormalig Moslim-gebied. Volgens Beslagic behoren zulke bezoeken niet tot de Moslim-traditie en worden deze door de lokale SDA-autoriteiten georganiseerd als provocaties aan het adres van de Serviërs.

De UBSD is één van de oppositie-partijen die proberen een tegen de SDA gericht blok te vormen en streeft naar het behoud van Bosnië-Herzegovina als multi-etnische staat. Onder leiding van Beslagic is in Tuzla gedurende de gehele oorlog sprake gebleven van deelname van alle drie bevolkingsgroepen aan het stadsbestuur. De propaganda van de UBSD en andere niet-etnische partijen, primair die van oud-premier Silajdzic, richt zich op de "etnische" partijen (naast de SDA de "Servische" SDS en de "Kroatische" HDZ), die in hun visie alle bijdragen aan het uiteenvallen van Bosnië-Herzegovina langs etnische lijnen. Zijn uitspraken zijn ook van belang als bevestiging dat de recente incidenten langs de bestandlijnen, die in de meeste gevallen zijn ontstaan toen Moslims hun oorspronkelijke woonplaatsen wilden bezoeken, als bewuste provocaties zijn opgezet door lokale (Moslim-)autoriteiten. Zij willen daarmee illustreren dat er in de praktijk geen vrijheid van beweging bestaat en dat zij de hoop om terug te keren naar hun oorspronkelijke woonplaatsen nog niet hebben opgegeven. Het lijkt overigens weinig twijfel dat het Servische (en in sommige gevallen Kroatische) verzet eveneens door de politieke autoriteiten is gecoördineerd met als doel de resultaten van de "etnische zuiveringen" te continueren.

Het Bosnische ministerie van Defensie heeft aangekondigd alle onderhandelingen met de Bosnische Kroaten over een defensie-wet voor de MKF op te schorten. Als aanleiding werd genoemd de recente ontvoering van twee Bosnische militairen door Kroaten in Kiseljak. Zowel het incident met de twee Bosnische militairen (van wie sindsdien niets meer vernomen is) als de reactie daarop van het Bosnische ministerie van Defensie hangen samen met de groeiende spanningen tussen beide volkeren. De onderhandelingen over defensie-wetgeving van de Federatie verlopen uiterst moeizaam, omdat de Kroaten zich verzetten tegen iedere maatregel die ten koste zou kunnen gaan van de exclusief Kroatische controle over de Bosnisch-Kroatische strijdkrachten. Het heeft er alle schijn van dat de Bosnische Moslims met hun reactie op de ontvoering van de militairen vooral wraak hebben willen

nemen voor de Kroatische opstelling in het onderhandelingsproces. Daarbij is overigens opmerkelijk dat het MKF-ministerie van Defensie wordt geleid door een Kroaat, Soljic. Naar verwachting zullen dergelijke incidenten de spanningen tussen beide bevolkingsgroepen verder aanwakkeren.

Volgens Sloveense persberichten heeft de Bosnische vertegenwoordiger bij de VN, Sacirbey, gesteld dat de Bosnische Moslims onmiddellijk na de opheffing van het embargo op zware wapens (12 juni) daadwerkelijk moderne, zware wapens zullen ontvangen. Volgens de betreffende persberichten was onder meer sprake van M-1 tanks, howitzers en gevechtshelikopters. De uitspraak van Sacirbey is echter niet bevestigd. De betreffende wapentypes wijken af van de door de VS toegezegde leveranties (o.a. M-60 tanks en transporthelikopters) in het kader van het "Train & Equip"-programma, dat tot doel heeft de verdedigingscapaciteit van de Bosnische strijdkrachten te verbeteren. De berichten in de Sloveense pers (die vaak goed geïnformeerd is waar het Bosnië-Herzegovina betreft) kunnen echter worden gezien als een bevestiging van eerdere indicaties dat er inderdaad op korte termijn wapenleveranties aan de Bosnische Moslims zullen plaatsvinden. Zoals reeds eerder gemeld, is nog slechts een beperkt deel van de voor het "Train & Equip"-programma benodigde financiële middelen toegezegd. Bovendien zijn er problemen met betrekking tot de (als basisvoorwaarde voor "Train & Equip" genoemde) samenwerking tussen Kroaten en Moslims, met name op militair gebied. Tevens is onduidelijk of de Bosnische regering daadwerkelijk alle militaire betrekkingen met Iran heeft beëindigd, zoals door de VS was geëist. Uitspraken als de bovengenoemde wijzen er echter op dat de (Amerikaanse) militaire hulpverlening aan de Bosnische Moslims toch zal plaatsvinden, ook wanneer deze niet formeel in het kader van "Train & Equip" zou passen.

Kroatië

Volgens een recente melding van [REDACTED] heeft de prefect van Glina (voormalige VN-Sector Noord) verklaard dat de meeste incidenten die momenteel plaatsvinden in de voormalig "Servische" gebieden van Kroatië niet moeten worden gezien als (strafbare) plundering. Het zou slechts gaan om voormalige Kroatische vluchtelingen die hun vroegere bezittingen opeisen. Volgens dezelfde functionaris is de terugkeer van Serviërs uitgesloten, omdat zij hebben deelgenomen aan een gewapende opstand tegen het Kroatische gezag. In de voormalig Servische gebieden in Kroatië vindt nog steeds regelmatig plundering van vroegere Servische bezittingen plaats. Ook staan de weinige achtergebleven Serviërs bloot aan intimidatie. Daartegen wordt door de Kroatische overheden nauwelijks opgetreden; soms zijn zij er zelfs bij betrokken. Uitspraken als de bovengenoemde worden dan vaak gebruikt om deze situatie te rechtvaardigen. De woorden van de bedoelde functionaris wijzen er zelfs op dat aan de Kroatische opstelling een politieke doelstelling ten grondslag ligt, namelijk te voorkomen dat de Serviërs in groten getale terugkeren naar hun oorspronkelijke woonplaatsen in Kroatië.

Onderstreept moet worden dat de situaties in de voormalig Servische gebieden ook negatieve invloed kan uitoefenen op het vredesproces ten aanzien van oost-Slavonië, het enige Kroatische gebied dat nog onder Servische controle staat. De Serviërs aldaar zullen aan het Kroatische optreden in de overige voormalige VN-Sectoren geen impuls ontnemen om met de Kroatische autoriteiten te onderhandelen over een vreedzaam herstel van het Kroatische gezag over oost-Slavonië. Zij moeten er namelijk

rekening mee houden dat zich na een dergelijk herstel in hun gebied soortgelijke misstanden zullen voordoen.

Er is sprake van aanhoudende spanningen in oost-Slavonië. Zo hebben de Serviërs een recente vergadering over gezamenlijke nutsvoorzieningen geboycot. Ook heeft een relatief groot aantal Servische families het dorp Nijemci verlaten, omdat deze plaats is gekozen als locatie van een proefproject dat het samenleven van Serviërs en Kroaten moet stimuleren. Deze incidenten onderstrepen dat de Serviërs uit oost-Slavonië in de praktijk nog steeds grote problemen hebben met de uitvoering van het (ook door henzelf ondertekende) verdrag van Erdut, dat voorziet in geleidelijk herstel van het Kroatische gezag over oost-Slavonië en terugkeer van de uit dat gebied verdreven Kroaten. De Servische opstelling lijkt zich zelfs nog te verharderen. Voor een deel kan dit worden toegeschreven aan de vervolging van de (weinig) achtergebleven Serviërs door de Kroaten in de andere voormalig "Servische" delen van Kroatië. Dit zal naar verwachting aanleiding geven tot nieuwe wrijvingen tussen Serviërs en Kroaten. Dergelijke wrijvingen kunnen ook gevolgen hebben voor de positie van UNTAES, dat onder meer moet toezien op naleving van het verdrag van Erdut.